

Lunchinterview: Meekijken in onderzoek naar M@ZL-PO

Door Mark Weghorst

Tijdens de lunch van een onderzoeksdag schoven we digitaal aan tafel bij Esther Pijl en Yvonne Vanneste. Zij waren net die dag bezig met de analyse van 200 gesprekken van de afgelopen 3 jaar met 22 scholen die in het ontwikkelen van M@ZL-PO betrokken waren. In die gesprekken werden aanpassingen van de methodiek besproken, werd met scholen gewerkt aan de implementatie, werd duidelijk waar scholen behoefte aan hadden en werd Esther ook ingezet ter consultatie. Het blijkt een bron van inspiratie om achter de meerwaarde van de JGZ voor scholen te komen.

Wat levert het scholen op als ze werken met M@ZL-PO?

"Inzicht in verzuim", stelt Esther Pijl resoluut. "Überhaupt krijgen scholen er een beter beeld mee over wat er op hun school rond verzuim speelt. Er komen nieuwe kinderen in beeld, er ontstaat beter zicht op laatkomers en het is een reden om gerichter aandacht te besteden aan kinderen die er niet zijn. M@ZL biedt een route om echt ook iets te gaan doen met die nieuwe inzichten." Yvonne vult aan: "Scholen kunnen daardoor ook goed het gesprek aan met ouders. Daarnaast gaan ze ook onderling in gesprek over verzuim. Ze krijgen dus op alle niveaus meer zicht op wie hun leerlingen zijn, maar ook op wat ze kunnen doen. M@ZL-PO is ook ontwikkeld naar de behoefte van scholen om iets met schoolverzuim te kunnen doen."

Zelfs scholen die aanvankelijk dachten de zaken goed op orde te hebben rond verzuim blijken er voordeel bij te hebben. Die scholen lijken geen extra behoeftes te hebben, maar zijn gaandeweg blij met hun verbeterde zicht op het verzuim en ook op de beschikbaarheid van netwerkpartners rond hun school die kunnen ondersteunen. Daarbij bleek ook op deze scholen dat er kinderen opdoken die ze minder goed in beeld hadden.

Esther vertelt een voorbeeld waarbij twee kinderen uit de registratie een vergelijkbaar aantal schooluren gemist blijken te hebben, terwijl de aandacht voor de een vanzelfsprekender was dan bij de ander. Dit inzicht leidde er uiteindelijk toe dat beide leerlingen gerichter aandacht konden krijgen. Yvonne: "Inderdaad! De willekeur neemt af, door heldere criteria en een helder handelingskader. Leerlingen zijn beter en eerlijker in beeld". Sommige scholen doen het echt al heel goed, maar, zoals bij alle professionals in elk vakgebied geldt: in gesprek gaan over specifieke thema's met andere professionals verrijkt je eigen kijk en denken over dat thema. Yvonne: "Vergeet ook niet dat bij M@ZL juist die basishouding, dat open en onbevooroordeelde gesprek met ouders en kind zo helpend is. Zoek met hen samen naar waar ze mee geholpen zijn."

Werken met het kader van M@ZL-PO

Voor de implementatie van M@ZL in het primair onderwijs is het nog een puzzel hoe de criteria precies uitpakken. Bij de aanvang van het onderzoek waren de criteria strenger dan ze nu zijn, maar het blijft puzzelen. Scholen ervaren de duidelijkheid over wanneer ze zich zorgen moeten maken als richtinggevend, maar blijven ook worstelen met de afwijkingen die daar soms op te maken zijn. Eigenlijk niets anders dan in de JGZ gebeurt bij het werken met het Landelijk Professioneel Kader: een set richtlijnen en regels met duidelijke criteria waar je helder beargumenteerd en met een goed verhaal best van af kunt wijken. Moet je tijdens een griepgolf of een hittedag de normen rond schoolafwezigheid niet iets anders hanteren? Is het zo erg dat een kleuter een paar dagen mist? Het proces van werken met heldere criteria leert ook dat scholen heel erg gaan zoeken naar wat ze rond verzuim, maar ook qua schoolaanwezigheid, zelf aan normen- en waardenkader hanteren. Werken met een kader van richtlijnen scherpt dus ook het professioneel vakmanschap op scholen.

Scholen merken dat ze door werken met M@ZL geholpen worden met het welbevinden van hun leerlingen en het welzijn van leerlingen en de gezinnen daarachter. De bewustwording bij scholen dat ze daar ook een actieve taak in hebben helpt daar zeker bij.

Een opmerkelijke vondst uit de gesprekken bleek dat scholen zelfs ervaren dat ze minder verzuim hebben op school. Of die ervaring wordt ondersteund door de cijfers is nog onderwerp van onderzoek, maar die ervaring staat alvast.

5 tips voor scholen om nu al aan de slag te gaan

 Verantwoordelijk Zorg dat er één hoofdverantwoordelijke is op school voor schoolverzuim.	 Registratie Zorg dat er duidelijkheid is in wie er registreert en wat er geregistreerd wordt. Kies maximaal vijf categorieën en zorg dat je met elkaar weet wat waaronder valt.	 Persoonlijk contact Digitaal verzuim doorgeven (via een app of een antwoord-apparaat) kan wel, maar het blijft belangrijk om daarover snel persoonlijk contact te hebben.	 Vertrouwen Werk vanuit vertrouwen aan een open, niet veroordelende en positieve houding t.o.v. leerlingen en ouders.	 Draagvlak Zorg voor draagvlak op alle niveaus: M@ZL kan nooit op een paar personen leunen, maar moet ook door bestuur, schoolleiding en anderen ondersteund worden.
---	--	--	---	--

Bespreekbaar maken van verzuim en een positief schoolklimaat

M@ZL voor het PO is naar verwachting in het najaar van 2021 beschikbaar. Voordat scholen en JGZ-organisaties met de implementatie ervan kunnen beginnen kunnen ze dus al bezig met de vijf bovenstaande punten. Er is echter nog een belangrijker punt: ga als JGZ, voordat je het wilt hebben over een specifieke aanpak op schoolverzuim, het gesprek op school met het team aan over verzuim. Hoe belangrijk is het dat kinderen er zijn? Klopt dat voor alle klassen op dezelfde manier? Hoe kijk je eigenlijk naar je eigen verzuim? Welke normen vind je daar aanvaardbaar? Wanneer vind je zelf dat je kunt verzuimen? Gelden die normen ook voor je leerlingen? Hoe zit het met je eigen beeld van de verzuimdrempels binnen je team?

Esther: "Uit onderzoek blijkt dat het schoolklimaat een belangrijke factor is of kinderen graag naar school gaan." Of er op school een positieve, uitnodigende sfeer hangt maakt veel verschil. Een school die net na een roerige reorganisatie te kampen had met hoog verzuim onder leerkrachten en veel onrust in de school merkte dat ook in een toename van het verzuim van leerlingen. Werken aan schoolverzuim van leerlingen kan dus niet losstaan van het werken aan een positief, uitnodigend schoolklimaat. Yvonne: "Als er op een school veel aan de hand is, is het soms beter om eerst met die cultuur aan de slag te gaan." In alle gevallen geldt dat de JGZ een rol kan spelen in het bespreekbaar maken van verzuim.

Betrokken netwerkpartners in M@ZL-PO

In M@ZL-PO zijn meer mensen betrokken dan alleen de jeugdarts, weten we inmiddels van de updates over het vorderende onderzoek van Esther. Esther: "Het is inderdaad zo dat het team breder is en het is goed om te kijken wie er allemaal betrokken is rond de school. Ook om te zien of er partijen nog niet zijn aangehaakt die wel nodig zijn." Het onderzoek leert wel dat scholen graag een JGZ-professional treffen in hun overleg over verzuim. Breed kunnen kijken, de integratie maken tussen alle verschillende meewegende factoren is bij een thema als schoolverzuim een pré.

Yvonne: "Er komt op termijn ook een digitale tool die kan ondersteunen bij de inschatting en de analyse van de leerling-gegevens." Dat vraagt nog wel ontwikkeling en als start moeten scholen echt eerst in gesprek. Ondersteunende materialen zijn pas handig en werkzaam als je dat goede gesprek hebt gevoerd. Bovendien, zo valt Esther bij, kunnen scholen in de huidige registratiesystemen al zien hoe het met verzuim onder leerlingen staat. Ook zonder de criteria kun je al opvallende dingen zien.

Nationaal Programma Onderwijs

In het Nationaal Programma Onderwijs, waarmee scholen aan herstel na de coronacrisis werken, is het van belang dat JGZ-professionals scholen kunnen ondersteunen. Het is voor leerlingen erg van belang dat ze snel weer kunnen wennen aan de structuur van een schooldag.

Voor JGZ-professionals is het een goede gelegenheid om met scholen het gesprek aan te gaan.